Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Ræða varðandi Laugarvatnsskóla 25 ára.

Bjarni Benediktsson – Stjórnmál – Ræður – Laugarvatnaskóli – Afmæli – 25 ára

Tekið af vef Borgarskjalasafnsins

bjarnibenediktsson.is

Einkaskjalasafn nr. 360
Ræður
Askja 4-5, Örk 2

©Borgarskjalasafn Reykjavíkur

1) Ræða á 25 ára afmæli Laugarvatnsskóla.

Mér er það mikil ánægja að vera hér ~~þar~~ staddur á ~~þessa~~ aldarfjórðungs afmæli ~~skóla~~ Laugarvatnsskóla, og því fremur sem hér eru enn uppistandandi og í fullu fjöri helstu forvígismenn þess, að skóli var hér reistur. Geta þeir nú með ánægju litið yfir farinn veg og fagnað því, hversu vel hefur tekist. Ber þar einkum til að nefna þá Jónas Jónsson fyrrverandi ~~þá~~ menntamálaráðherra og héraðshöfðingjann Böðvar á Laugarvatni. Þá má Bjarni Bjarnason eigi síður gleðjast yfir gifturíkri skólastjórn sinni, sem hann hefur gegnt lengst af starfstíma skólans, er þess að vænta að honum endist aldur, heilsa og kraftar til að gegna þeim starfa sem allra lengst.

Reynslan hefur sýnt, að dugur sá og harðfylgi, er beitt var um staðarval og bygginguna skólans í fyrstu, helgaðist af framsýni og eindregnum vilja til að sjá góðu málefni borgið. Hinu verður ekki neitað, að ákefðin og einsýnin, sem oft [illegible] forgöngumanna í hvert-

Einkaskjalasafn Bjarna Benediktssonar © Borgarskjalasafn Reykjavíkur

vitrari baráttu, skapaði meiri óróa um skólann á fyrstu árum en æskilegt hefði verið.

Þeir tímar eru ~~[illegible]~~ löngu liðnir og sú staðreynd, að nú eru hér komnir fjórir skólar í stað eins í upphafi, sannar að vel hefur tekist. Vitni hins sama er það, hversu skólinn hefur ætíð verið vel sóttur og svo stóri hópur gamalla nemenda, sem hingað er kominn í dag til að minnast þessa aldarfjórðungs-afmælis.

Margir, ólíkir ágætismenn hafa sótt þennan skóla á ~~þessu~~ þessum tuttugu og fimm ára skeiði. Ekki veit ég, hvort þeir hafa allir fundið það hér, sem þeir leituðu, né heldur hvort öllum hefur verið það ljóst eftir hverju þeir sóttust, ~~[illegible]~~ því þess er ekki að vænta um unga og óráðna menn.

Hins ber að krefjast, að þeir, sem kenslu veita, viti hvað þeir eigi að kenna og í hvaða skyni það er gert. Sumir hyggja m.a.s. að halda því fram, að sú vitneskja sé ekki vandasöm, því að vitanlega eigi hver kennari að kenna þær fræði eða þá grein, sem honum er ætluð. Rétt er það, en segir þó hvergi nærri alt. Þekking í ýmsum fræðum er góð og í nútíma-þjóðfélagi nauðsynleg.

Einkaskjalasafn Bjarna Benediktssonar © Borgarskjalasafn Reykjavíkur

3)

Með þekkingunni lýsa menn upp leiðina og ryðja brautina. En hvert er stefnunni heitið.

„Hvort á nú heldur að halda
í hamarinn svarta inn,
ellegar út betur —"

eins og Jónas Hallgrímsson segir.

Og Matthías Jochumsson talar um hina „vonarsnauðu visku". Þeirra orða minnist ég, þegar ég les um ~~endur~~ vélarnar úti í heimi, sem þannig eru gerðar, að þær geta á undrastuttum tíma, miklu fyrr en hinn lærðasti mannsheili, leyst hinar flóknustu reikningsþrautir. Slíkar vélar eru listasmíði, ~~en í þær vantar einmitt sjálfa sálina~~ þó að í þær vanti sjálfa sálina. Þótt sálarlausar séu, eru þær samt ~~[illegible]~~ ólíkt þroskameiri en sumir sérfræðingarnir, sem skara fram úr í fræðigreinum sínum, en nota visku sína til að svíkja þjóð sína og þá, sem trúnað höfðu á þá fest.

og oftast: →

Nú, þekkingin ein dugar ekki og hún verður hættuleg í höndum vanþroska manna. En vanþroska er sá maður, hversu mikla þekkingu, sem hann hefur, er ekki kann muninn á réttu og röngu. Sá, er ekki kann eða hefur gleymt guðs~~[illegible]~~trú og góðum siðum.

Höfuð meinsemd uppeldis og fræðslu

Einkaskjalasafn Bjarna Benediktssonar © Borgarskjalasafn Reykjavíkur

nú á tímum er svo, að of margir
hafa misst sjónar á þessum einföldu
sannindum.

~~Við Íslendingar höfum handhæg ráð til þess að bæta úr þessu. Í fræðslu okkar verðum við að leggja megináherslu á hin trúarlegu sannindi og siðfræði ásamt fornum íslenskum fræðum. Þá mun okkur takast að ala upp þroskaða menn með heilbrigðum þjóðarmetnaði. Þá verður manndómur einstaklinganna tryggður og íslensk menning örugg um alla framtíð.~~

~~Megi þessum skóla sem öðrum íslenskum menntastofnunum takast að inna þetta verk af hendi. Þá mun vel fara.~~

ásamt sjálfsagðri miðlun þekkingar

Við Íslendingar getum margt lært af öðrum þjóðum í svokölluðum hagnýtum fræðum. En þann lærdóm megum við ekki einn og of mikið hefur að kveðið, láta skyggja á okkar eigin menningu. Menningu, sem á erfiðum öldum hefur gefið einstaklingunum von og dug og þjóðinni allri kraft og áræði til að endurheimta frelsi sitt og sjálfstæði. Hin sígilda íslenska menning er samanstendur af vissunni um trúarleg sannindi og siðfræði og lifandi skilningi og iðkun þjóðlegra fræða.

Nú á dögum verður hún að styrkjast af glöggri þekkingu á landinu sjálfu, atvinnuháttum þess og aðstöðu Íslands í umheiminum, þýðingu annarra landa fyrir okkur og Íslands fyrir þau.

Ef andi þessarar menningar mótar uppeldi æskulýðsins í skólum landsins mun vel fara. Þá munu Íslendingar hér eftir sem hingað til verða manndómsmenn og þjóðin halda þeim innra krafti, sem er frumskilyrði sjálfstæðis hennar og velmegunar.

Einkaskjalasafn Bjarna Benediktssonar © Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Ég kann enga betri ósk
Laugarvatnsskólanum til handa
en að hann megi efla þennan
holla þjóðaranda með nemendum
sínum og að sem allra flestir
þeirra horfi síðan á lífsleiðinni
til námsáranna hér með þakk-
læti fyrir, að hér hafi þeir
fengið það veganesti, sem hjálpaði
til að gera þá að farsælum
og nýtum mönnum.

Einkaskjalasafn Bjarna Benediktssonar © Borgarskjalasafn Reykjavíkur